

Haridus ja majandus peavad käima käsikäes

Üks tuntud Inglise majandusajakiri — riigi- ja ärimaeste ning teadlaste kohustuslik lugemisvara — kuulutas hiljuti välja konkursi vakantse ametikoha täitmiseks. Arvake, misuguse? Lihttöölise! Ainult et see lihttöölise pidi tõesti olema meistrimees igal alal, valdama vähemasti 35 kutseala: remonditöölise, elektrik, tisler, laadija, tõruluksepp, maaler, kütja jne. Rangetele nõudmistele vaatamata kandideeris kohale 200 inimest. Neile kõigile öeldi ära.

Selles tõsiasjas kajastub mitte üksnes töötute inimeste traagika, vaid ka töötajate professionaalsele tasemele esitatavate nõudmiste kasv. Läänes on see juba praegu nii. Meie jaoks on see lähem tulevik, milleks tuleb valmis olla. Nüüdistootmisele esitatavad nõuded saavad olla rahuldatus üksnes üldharidus- ja kõrgkoolis saadava ettevalmis-

tuse taseme, tööliste, tehnoottajate ja spetsialistide kvalifikatsiooni pideva tõusu teel. Kvalifitseeritud personal on tegur, milleta ei ole võimalik tagada nõutavat tööviljakust. «Kõige kõrgem tehnoloogia on inimesed,» kinnitab arenenud maade praegune deviis. Tööstuse praegune huvitus kutsealaselt hästi koolitatud tööliste ja spetsialistide kaadrist annab alust rääkida hariduse ja majanduse liidu kujunemisest. Kuidas peaks see toimuma? Linnakäitised, s. o. Põlevkivikeemia Tootmiskoondis (eeskätt liitväärtisetehas), «Eesti Põlevkivi» ettevõtted, ehituskoondis, «Noorus», Püssi Puitplaatide Kombinaat, «Salvo», mööblivabrik jt. peaksid aegsasti mõtlema tulevase kaadri kujundamisele, selgitades vastavad huvid keskkooliõpilastel eelnevalt välja. Täppisteadustest huvitatud noored tuleks kutsuda tehaste ja uurimisinstituutide laboritesse, projekteerimis- ja konstrueerimisbüroodesse, katsetsehhidesse või isegi teaduslikesse uurimis-sektoritesse, andes neile võima-

luse elukutset täpsemalt valida. Kuni viimastise ajani tegutsenud õppetootmiskombinaat ei arvestanud (ega saanudki arvestada) kõigest oma positiivsest külgedest hoolimata selle valiku individuaalsust. Nimetatud üksustes võib korraldada majandamismänge, mille eesmärk on tutvustada õppuritele ettevõtte majandusmehhanismi, õpetada analüüsimakulusid, konjunktuuri jne. Sama eesmärki teeniksid ka kapitaal-mahutuste alased eriseminarid, samuti suvised majanduslaagrid (näiteks noorte suvepäevade asemel).

Koolituse kvaliteedi tõstmist taotledes võiksid linna ettevõtted kasutada erinevaid teid. Üks neist on konkurentsi põhimõtte rakendamine koolihariduses, mis 51 protsendi ameeriklaste toetusel on praegu levimas USA-s. Mida see endast kujutab? Oletame, et ühe õpi-

lase aastane koolitamine riiklikus õppeasutuses maksab 1000 rubla. Hariduskoondis väljastab vanematele tšeki niisugusele summale, kooli valivad vanemad ise. Võitluses koolide eelarvet kujundavate tšekkide pärast tekibki koolidevaheline loomulik konkurents. Koolid, mis vajalikku summat kokku ei saa, suletakse.

Kui rääkida meie ettevõtete koostööst vabariigi kõrgkoolidega, siis on siingi kasutamata võimalusi.

Tudengite suvisel koolivaheajal, mil ettevõtetes suvepuhkuste tõttu on töökätest puudus, võiksid linnas viibivad vanemate kursuste üliõpilased ajutiselt vabanevad töökohtadel töötada. Põhieesmärk oleks seejuures tutvustada neile tootmise spetsiifikat, töö sisu ja iseloomu, anda suhtlemiskogemusi. Allakirjutanu isiklikud peaaegu veerand sajandi pikkused kogemused annavad põhjust väita, et kõnealust üliõpilaspotentsiaali ei ole kasutatud küllalduks ettevõtete tellimisel teh-

tavate kursuse- ja diplomitöödes püstitatud tootmis- ja majandusülesannete lahendamiseks. Oleks aeg kaasata tulevase spetsialiste majandamisse juba selle eriala omandamise etapil.

Ja lõpetuseks mõni sõna meie koolide raalistamisest. Mulle tundub, et väljapakutud probleemilahenduste nõrgaks kohaks pole üksnes nüüdisaegsete tehniliste vahendite nappus, vaid seegi koolides õpetatav informaatika ja arvutustehnika kursus on teooriaga liialt üle koormatud, seda pealegi masinate puudumise tingimustes. Raja-tagused kogemused kinnitavad, et selle aine teoreetilisel osal polegi suuremat otstarvet.

Raalistamise probleemi lahendamise tagajärjeks meil on tõsi-asi, et koolides rakendatakse arvuteld vaid 0,1 protsendi ulatuses tegelikest võimalustest. Minu arvates tuleks kooliprogrammi selles osas teha olulisi korrektiive. Mida kiiremini, seda parem, muidu võib aset leida järjekordne hiline-mine.

Anatoli KOSSAR,
partei linnakomitee konsultant,
majanduskandidaat, dotsent